

NATURFREDNING I NORGE

ÅRSBERETNING FOR 1932

Kodak

KAMERAER

Kodak Film

VERICHROME

Velox Papir

NERLIEN

NEDRE SLOTTSGT. 13

OSLO

FORSIKRINGSSELSKABET

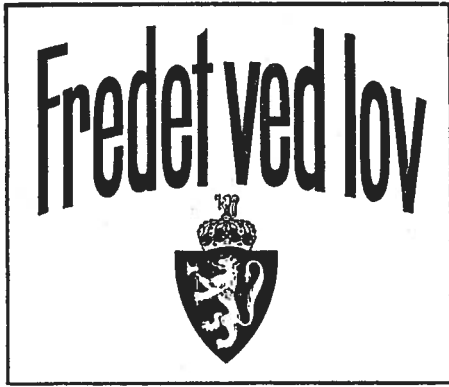
SIGYN

GRUNDLAGT 1885

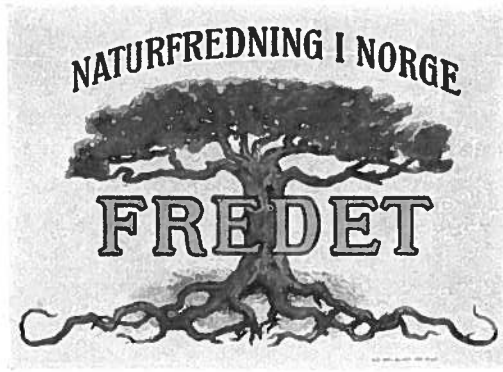

Brand, Ansvar, Ulykke,
Indbrudd, Garanti, Automobil.

Tidens Tegn

Fredningsmerke for fredning i henhold til lovens § 1

Fredningsmerke i henhold til lovens § 5

FREDNINGSMERKER

LANDSFORENINGEN FOR NATURFREDNING I NORGE

ÅRSBERETNING FOR 1932

Formann i Landsforeningen: oberstløytnant *K. G. Gleditsch*, Oslo.

Nestformann: Professor *R. Nordhagen*, Bergen.

Til Landsforeningen har i 1932 vært tilsluttet 6 kretsforeninger, nemlig: *Østlandske, Rogalands, Vestlandske, Surnadals, Trøndelags, Nord-Norges*.

Som formenn for kretsforeningene har fungert oberstløytnant *K. G. Gleditsch*, *L. A. R. Aadnesen*, professor *R. Nordhagen*, lærer *O. Sylte*, konservator *C. Dons*, lærer *P. Benum*.

Fra de 2 nordligste kretsforeninger har man i 1932 ikke mottatt årsberetning eller kontingent.

STØTT VÅR SAK!

Vær med og *vern om norsk natur og livet som rører sig der*. Støtt oss i vårt arbeide med å verne om våre store og små dyr: Bjørnen, villreinen, trekkfuglene, blomstene, trærne o.s.v. Vi har plikter mot de kommende slekter og vi har plikter mot de henfarne.

Drep ikke dyr til unyttet!

Rykk ikke unødig planter op med rot!

Bryt ikke trærnes grener av!

Vern særlig om de dyr, blomster og trær som hører dig og ditt hjemsted til og sørg for at andre respekterer det som der søkes vernet om. Landsforeningen for naturfredning og dens kretser er behjelpelig med å sikre fredlysning ved kongelig resolusjon eller tingslesning.

Meld slekt og venner inn som livsvarige eller årlig betalende medlemmer av en kretsforening.

Østlandske kretsforening, adresse Norges geografiske Opmåling, Oslo (kr. 40.00 engang for alle; kr. 4.00 årlig).

Rogalands kretsforening, adresse Stavanger (henholdsvis kr. 30.00 og kr. 2.00).

Vestlandske kretsforening, adresse Museet, Bergen (kr. 50.00 og kr. 2.00).

Surnadal naturvern, adresse Vinddøla, Surnadal (kr. 30.00 og kr. 2.00).

Trøndelag kretsforening, adresse Museet, Trondheim (kr. 25.00 og kr. 2.00).

Nord-Norges kretsforening, adresse Museet, Tromsø (kr. 20.00 og kr. 2.00).

Da man heller ikke for kommende budgettermin får noen statsstøtte og da medlemskontingent for de 2 nordlige kretser også i år svikter, ser man sig ikke istand til å fremlegge en så rikt illustrert årsberetning som man skulde ønske. Der må dessverre spares, spesielt på billedstoffet.

Januar 1933.

K. G. Gleditsch.

FREDNING AV SJØFUGL VED NORGES FYRSTASJONER

Som i årsberetningen for 1929, 1930 og 1931 omhandlet har der vært arbeidet med å få istand fredning av fuglelivet rundt våre kystfyr.

Landsforeningen innsendte en forestilling av 26. mai 1932 til Handelsdepartementet som konkluderte med følgende forslag:

- 1) Fyrstasjonene og den disse tilliggende grunn for samtlige fyr langs Norges kyst fredlyses for jakt og eggrov.
- 2) Fyrvokterne (fyrbetjeningen) fører

journal (daglige noteringer) over antall fugl og arten av fugl som finnes døde ved fyrtårnet og innmelder dette gjennom fyrdirektøren til Landsforeningen for naturfredning f. eks. pr. 30. desember hvert år.

- 3) Der opsettes fredlysningsskilter ved fyrene.
- 4) Fyrbetjeningen tildeles myndighet som jaktpoliti og pålegges på beste måte å overvåke fredningen og i tilfelle melde overtredelse.
- 5) På enkelte fyr — etter Fyrdirektørens nærmere bestemmelse — installeres der Weingolds beskyttelseslamper så deres fuglebeskyttende virkning kan studeres.

Fyrdirektøren og Handelsdepartementet har stillet sig meget forståelsesfullt til spørsmålet, og under 15. september 1932 har Handelsdepartementet sendt saken til Kirkedepartementets videre forføining med påtegning om at man «anbefaler at der søkes iverksatt en beskyttelse av fuglebestanden på fyrstasjonene, og at disse blir fredet i henhold til lov om naturfredning av 25. juli 1910, jfr. lov av 17. juli 1916.»

Det tilføies, at i en skrivelse til Landsforeningen av 29. april 1932 har Handelsdepartementet uttalt at det vil kunne anbefale de punkter som er opført i foreningens ovenciterte forslag.

Derimot har Handelsdepartementet av hensyn til de økonomiske konsekvenser ikke funnet å kunne anbefale forslaget om for kontrollens skyld å anordne merking av motorbåter som av Landsforeningen med spesiell skrivelse av 13. oktober 1932 var foreslått i tilslutning til forslaget av 26. mai 1932.

Saken er for tiden til behandling ved Kirke- og Undervisningsdepartementet.

VERN AV ANDEFUGLENE

Landbruksdepartementet anmodet i skrivelse av 12. april 1932 Naturfredningsforeningen om å uttale sig om et av dr. Olstad innsendt forslag angående beskyttelse av ender mot jakt fra motordrevne fartøier ved enkelte av våre kyststrekninger. Landsforeningen har under 19. november 1932 innsendt en redegjørelse angående denne sak, bilagt uttalelser fra Vestlandske, Rogalands og Østlandske krets.

Naturfredningsforeningen slutter sig til tanken og vil gjerne medvirke til å verne om de andefugler som overvintrer langs Norges kyst. Den anbefaler at der fortrinnsvis søkes utvirket at strøkene rundt en del av våre kystbyer — under samarbeide med vedkommende distrikt — fredes forsåvidt overvintrende andefugler angår. Foreningen anbefaler videre at der i denne forbindelse arbeides videre med spørsmålet om at motorbåter for kontrollens skyld blir forsynt med registreringsmerker i likhet med fiskefartøier og automobiler.

SJØELEFANTER PÅ BOUVETØYA

Spørsmålet om fredning av sjøelefanter på Bouvetøya i Antarktis, som er reist av konsul Bjarne Aagaard, blev av Handelsdepartementet med skrivelse av 14. september 1932 forelagt Landsforeningen til uttalelse. I skrivelse av 17. november 1932 har foreningen avgitt sin uttalelse, hvori man anbefaler at sjøelefanter fredes mot all slags jakt og fangst på den norske sydhavsø Bouvetøya.

Som bekjent er pelsselen tidligere fredet på denne øy.

BJØRNEN

Som bekjent vedtok Stortinget i 1932 ny jaktlov, hvorefter bjørnen er fredet fra 1. november til 15. mai (§ 13); det vil med andre ord si at bjørnen *ikke* kan jages i den tid den ligger i hi. Videre er skuddpremie ophevet.

I § 1 heter det: «Med de innskrenkninger, som inneholdes i nærværende lov, er grunneieren eneberechtiget til all jakt og fangst på sin eiendom.»

Videre er det i § 44 bestemt at «Kongen kan for fylke eller flere herreder som grenser til hverandre, eller for øy, efter forutgående uttalelse fra vedkommende fylkesting for inntil 5 år ad gangen bestemme fredning av enkelte viltsorter det hele år».

I henhold til disse 2 paragrafer har Landbruksdepartementet forespurt samtlige fylker om hvordan fylket og dets herreder stiller sig til en eventuell bjørnefredning. Der er innkommet en rekke svar, som viser at Sørlands-, Vestlands-, Trøndelags- og Nord-Norges fylker er imot fredning av bjørn. En del til hinannen grensende herreder i Gudbrandsdal—Valdres har erklært sig for fredning. Da der ennå ikke var innkommet svar fra en rekke herreder i Gudbrandsdal er purringsskrivelser sendt.

Samtidig arbeides der med fredning av bjørn i en del sammenstøtende private skogstrekninger og en del statsskoger i søndre Hallingdal.

Der er således ennå håp om å få istand bjørnefredning i enkelte distrikter. Arbeidet hermed vil bli fortsatt for om mulig å få reddet Norges siste bjørner. Fra interessert hold er stillet i utsikt penger til eventuell erstatning for påviselig skade som forvoldes av bjørn i eventuelt fredede strøk.

KALKSTEINGROTTENE I RANA

Av årsberetningen for 1931, hvortil henvises, vil sees at de på statens grunn liggende grotter i Rana blev fredet ved kgl. resolusjon 23. oktober 1931. Under medvirken av Helgelands skogforvaltning, Helgelands turistforening og gårdbruker Nils Ravnå har også samtlige private eiere av grotter innen området nord for Langvatnet mellom Glåmåga og Blakåga nå gått med på å frede disse (se kartet s. 41 i årsberetningen for 1931).

Med kgl. resolusjon av 18. november 1932 er derpå følgende i privat eie værende grotter «fredet mot beskadigelse av enhver art og mot at der borttas nogen som helst del av grottene eller hvad der måtte finnes av bergarter, metaller, planter, dyr eller dyrerester i eller ved grottene»:

Ravnågrotten,
Hammernesgrotten,
Risaholet,
Tukthuset,
Tørbekenggrotten,
Bjørnhiet med tilligende grotter,
Storvikgrotten,
Reingårdsligrotten,
Kristoffergrotten,
Larsholet,
Lappholet.

I alt er der nu fredet 30 kalkstingrotter innen ovennevnte område. Gårdbruker Nils Ravnå har innsendt en del nye opplysninger og et par krokier av enkelte grotters utstrekning og profil. Men ennå står det tilbake å få disse grotter nøiaktig kartlagt og vitenskapelig utforsket. Landsforeningen har derfor under 30. januar 1933 innsendt andragende til Nansenfondet om å bli tilstått et mindre beløp til arbeidets påbegynnelse til sommeren.

SULDALS- OG BYKLEHEIENE

I årsberetningene for 1926 og 1928 er spørsmålet om å søke erhvervet et område i Suldals- og Bykleheiene som nasjonalpark, spesielt med henblikk på å skaffe villreinen en heim i Norge behandlet. Spørsmålet har dessuten nærmere vært omhandlet i Stavanger Turistforenings årbok for 1926. Eiendomsforholdene i disse trakter er nu avgjort av høifjellskommissjonen, og et område på 244 km.² i det strøk som var bragt i forslag er tildømt staten. Landsforeningen har derfor tatt spørsmålet op til realitetsbehandling og innsendte under 26. september 1932 en lengere motivert forestilling til Landbruksdepartementet om å få denne statseiendom utlagt til nasjonalpark. Området svarer i det vesentlige til det i årsberetningen for 1926 omhandlede største område.

Innen området har man foreslått at det «skal være forbudt å drive jakt eller fangst av nogen som helst slags. Dog skal jerv, ulv og gaupe efter nærmere bestemmelser av Landbruksdepartementet under konferanse med Naturfredningsforeningen kunne felles. Det skal heller ikke være tillatt å bygge hus, bu, læger, bro, vei, klopp eller merke op eller vardesette sti eller rute innen området».

Spørsmålet er for tiden til behandling ved administrasjonen.

NATURFREDEDE TRÆR 1932

En stor *hengebjerk* på *Ullern gård* i *Øvre Eiker* er naturfredet ved kgl. resolusjon av 10. februar 1933. Bjerken er usedvanlig harmonisk vokset med en praktfull krone. Stammen har i brysthøide et omfang på ca. 3 m. og et tverrsnitt på ca.

Eik på Ostråt

1 m. Om denne bjerk skrev Sophus Aars i 1910: «— — — gårdsplassen på Ulleren gård er skjermet av prektige gamle lønnetrær. I skjønnhet kan de dog ikke måle sig med den veldige hengebirk, som har funnet plass like ved opkjørselen til gården. Man skal lete lenge for at finde dens like.»

En stor eik på *Ostråt gård, Ørlandet* er naturfredet ved kgl. resolusjon av 10. februar 1933. Ved roten oppgis dens tverrmål til ca. 1.2 m. Eikens høide er ca. 12 m. Dens alder oppgis til ca. 300 år. Den oppgis å være plantet i den tid slekten Bjelke eiet gården.

En stor bjerk på *Rye Holmboes eiendom Storhaugen i Tromsø* er naturfredet ved kgl. resolusjon av 16. september 1932. Bjerken, som i brysthøide har en omkrets på ca. 1.3 m. er harmonisk vokset med en høi og velutviklet krone.

En *hvitbøk på gården Høiland herred, Jæren* er naturfredet ved kgl. resolusjon av 3. november 1932. Hvitbøken står fritt på et jorde like ved gårdens hovedbygning. Stammen har ved roten en omkrets på ca. 3 m. Den har en tett, frodig krone med en diameter på ca. 16 m.

En stor bjerk ved *Hegra prestegård* i Nord-Trøndelag fylke er naturfredet og fredningen tinglest ved Stjør- og Verdal sorenskriveri 30. oktober 1932. Bjerken, som står like ved prestegårdens hovedbygning, har en ca. 1 m. høi stamme med en omkrets på ca. 3.3 m. Fra hovedstammen grener der ut en rekke store armer, som gir bjerken en mektig krone med en diameter på ca. 15 m. Bjerken oppgis å være ca. 15 m. høi.

ANSØKNING OM STATSSTØTTE
— kr. 1 000 pr. år — til dekning av trykningsutgifter vedrørende årsberetning m. v. er også i år innsendt. På grunn av budgettets stilling har desseverre heller ikke i år Kirke- og Undervisningsdepartementet funnet å kunne foreslå nogen bevilgning.

Bidrag av pengelotteriet, som der søktes om i 1931, har vi heller ikke fått, idet som bekjent en vesentlig del av pengelotteriets overskudd i år blev benyttet til vanlige statsutgifter.

UTTALELSER TIL ANDRE LAND

På foranledning av Utenriksdepartementet har Landsforeningen 11. november 1932 avgitt rapport til *De Forente Staters legasjon* i Norge angående Naturfredningsforeningens virksomhet og de opnådde resultater for årene 1927—32.

Efter anmodning fra *Latvias general-konsulat* i Norge har Naturfredningsforeningen med skrivelse av 9. januar 1933 innsendt en redegjørelse for gjeldende lover og bestemmelser, bilagt en fortegning over de helt eller delvis fredede områder i Norge og på Svalbard.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO

er på anmodning blitt tilstillet 1 ekpl. av Naturfredningsforeningens samtlige årsberetninger.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I KIEL

er likeledes efter anmodning sendt 1 ekpl. av våre årsberetninger med løfte om fremtidig å bli tilstillet vår årsberetning.

ØSTLANDSKE KRETSPFORENING ÅRSBERETNING FOR 1932

Pr. 31. desember 1932 har Østlandske kretsforening 94 livsvarige og 127 årlig betalende medlemmer, tilsammen altså 231 medlemmer.

Der er i 1932 kommet til 9 nye livsvarige medlemmer; 1 livsvarig medlem er avgått ved døden. Av årlig betalende er der kommet til 8 og utgått 7.

På generalforsamlingen april 1932 gjenvalgtes det uttredende medlem av styret, professor *W. Werenskiold*. De øvrige medlemmer av styret er oberstløytnant *K. Gleditsch*, formann, dosent *Hanna Resvoll-*

Holmsen, skoginspektør *I. Ruden*, dr. *Herman Løvenskiold*. Varamennene: Dosent *A. Hoel*, overrettssakfører *Delphin*, ingeniør *A. Bryn* gjenvalgtes. Kasserer, revisor og sekretær: De herrer advokat *A. Heyerdahl*, sekretær *J. Printz* og kaptein *A. Printz* gjenvalgtes likeledes.

Formannens adresse er Vettakollen i Aker, Sekretærens —»— Fritzners gate 17, Oslo.

Kassererens —»— Karl Johans gate 29, Oslo.

Årsberetning, revidert regnskap og arbeidsplan for året 1933 fremlagdes. Til regnskapet var intet å bemerke.

* * *

Men foreningen burde ha mange flere medlemmer. Dersom *ethvert medlem vilde skaffe i hvert fall ett nytt medlem*, vilde det vært en god begynnelse.

Nye medlemmer får brosjyren «*Vern norsk natur*» gratis og så langt oplaget rekker også brosjyren om *Junkerdalsuren*.

Innmeldelse skjer til sekretæren eller til formannen.

Oslo, april 1933.

K. G. Gleditsch.

Om *Flueblomsten* beretter han at den «fantet spredt, men i ganske stort antall». Om *Frueskoen* uttales at han «kun fant få kolonier, men en del av disse var til gjengjeld meget kraftige». Til slutt bemerker han at «det ikke er tvil om at det er lyktes effektivt å bevare disse 2 interessante planter. En særlig honnør fortjener feltets frivillige og meget interesserte opsynsmann, ordfører *Wersvick*, som ved sitt stadige vakthold yder foreningen store tjenester.»

Av nye arter på plantefeltet har han funnet:

Anthoxanthum odoratum, gulaks.

Poa compressa, flatrapp.

Carex ericetorum.

PLANTEFELTET VED VERSVIK

(kfr. årsberetningen for 1930).

Fra stud. real. K. Fægri, der sommeren 1932 med tillatelse har undersøkt bestøvningen spesielt for *Ophrys Myodes* (Flueblomstens) vedkommende, har innsendt en kortfattet rapport med vakre fotografier.

Fruesko

Flueblomst

Luzula campestris, markfrytle.
 Polygonatum multiflorum, storkonvall.
 Platanthera bifolio, flatknapp.
 Listera ovata, tveblad.
 Actaea spicata, trollbær.
 Fragaria collina, nakkebær.
 Lathyrus niger, sort erteknapp.
 Trifolium pratense, rødkløver.
 Polygala vulgare, alm. blåfjær.
 Heracleum sibiricum, bjørnekjeks.
 Lysimachia vulgaris, fredløs.
 Veronica chamaedrys, tveskjegg, veronika.
 Erigeron acer, bakkestjerne.
 Gnaphalium silvaticum.

I alt er der nu på det 12 mål store plantefelt bestemt 140 forskjellige arter.

Fægri foreslår at gjerdet forsynes med piggråd for ytterligere å forhindre uvedkommende fra å komme inn på det fredede område. Med stor elskverdighet har Norsk Hydro påtatt sig å bekoste opsatt den nødvendige piggråd.

FOKSTUMYRA

(Se årsberetning for 1930, s. 24 o. flg.).

Angående retten til fiske av ørret og harr i vann og bekker innen den naturfredede del av Fokstumyra har der versert sak ved Nord-Gudbrandsdal herredsrett. 4 fiskere fra Dovre som hadde fisket innen området blev ved herredsrettens dom 25. februar 1932 idømt hver 10 kroner i bot til statskassen for ulovlig fiske. De for ulovlig fiske dømte appellerte dommen til høiesterett som under 11. juni 1932 forkastet anken og enstemmig stadfestet herredsrettens dom. Av føstvoterendes premisser til høiesteretts avvisning av anken anføres: «— — — Jeg antar med herreds-

retten at fredningsbeslutningen er ment å skulle omfatte fiskeri innen området. Det vilde ellers ikke ha vært nødvendig som skjedd i resolusjonen¹⁾ uttrykkelig å undta fra fredningen den rett til fiske som fjellstuemann Anton Solberg hadde i henhold til kontrakt med staten. Såvel lovens (naturfredningslovens) hensikt som dens ordlyd må antas å gi adgang til naturfredning også av fiske — — —»

Ved tilbud om salg av Fokstua til brukeren har han av staten (Landbruksdepartementet) fått anledning til å kjøpe til et mindre stykke (200 dekar) på nordvestsiden av jernbanelinjen straks nord for jernbanestasjonen og foreta en mindre arrondering av eiendommen mellom jernbanelinjen og hovedveien.

Som følge av dette salg og av en verserende sak angående utvidet rett til fiske innen området har Naturfredningsforeningen 8. oktober 1932 rettet en inntrengende henvendelse til Landbruksdepartementet om «at ved eventuelt salg av statens fjellstue Fokstua på Dovre:

- 1) den del av siste passus i den kgl. resolusjon av 9. oktober 1923, sålydende: «Den nuværende opsitter på fjellstuen Fokstua Anton Solberg²⁾ har dog fremdeles rett til fiske innen det fredede område — —» opheves.
- 2) Ved salget søkes det undgått at deler av det naturfredede område som antas særlig betydningsfullt for fuglelivet ikke fraselges.
- 3) Kjøperen forplikter sig til å respektere de gjeldende forbud mot fjernelse av

1) Kgl. resolusjon 9. november 1923: Fredning av en nærmere bestemt del av Fokstumyra i henhold til naturfredningsloven av 25. juli 1910 og 14. oktober 1916.

2) Anton Solberg er død.

sjeldne planter (kgl. resolusjon 9. juni 1911) og om jakt og fangst av all slags dyr (kgl. resolusjon 9. november 1923).

Dr. H. L. Løvenskiold, som også i 1932 med økonomisk støtte av Nansenfondet og Colletts legat inngående studerte fuglelivet på Fokstumyra, har høsten 1932 utsendt en interessant beretning med glimrende bilder fra Fokkstumyras fauna og flora. Boken, som heter «Fokstumyren» og er utgitt på Gyldendal Norsk Forlag i et vakkert utstyr, bør eies av alle naturvenner.

DYRELIVET I DEN SØNDRE DEL AV NORDMARKA

Angående sakens forhistorie henvises til redegjørelse i årsberetningen for 1931. Oslo kommune, Akers kommune og Gaustad asyl sluttet sig til forslaget om fredning av dyrelivet, hver for sin del av det foreslåtte område. Det lyktes derimot ikke å få samtlige 14 parcelliere i Skjennungen skog til å gå med på fredningen. Man fant derfor å måtte sette dette areal ut av betraktning og innsendte 2. juli 1932 en forestilling til Kirke- og Undervisningsdepartementet om at

«dyrelivet innen et område begrenset av Maridalsvatnet i øst, av Skjærstjøen, Lørenseterbekken, østre og vestre Aurtjern i nord, av grensen mot Blindernskogen, Skjennungen skog og videre efter vestgrensen for Oslo kommunes skog i vest, — og av sydgrensen for Oslo kommunes skog og Gaustad asyls skog til Maridalsvatnet i syd måtte bli fredet for all jakt og fangst, således at innenfor dette område dyr ikke må drepes, skades eller forstyrres; reder, hi eller egg ikke må ødelegges eller drepes, at skudd ikke må løsnes.»

Ved kgl. resolusjon av 2. september 1932 er forslaget tatt til følge. Resolusjonens ordlyd er:

I henhold til lov om naturfredning av 25. juli 1910 og 14. juli 1916 skal *dyrelivet i et område i Nordmarka, Vestre Aker være fredet mot ødeleggelse eller skade av ethvert slags.*

Området begrenses av Maridalsvatnet i øst, av Skjærstjøelva og Skjærstjøen, Lørenseterbekken, østre og vestre Aurtjern i nord, av grensen mot Blindernskogen, Skjennungen skog og videre efter vestgrensen for Oslo kommunes skog i vest, og av sydgrensen for Oslo kommunes skog og Gaustad asyls skog i Maridalsvatnet i syd.

Innenfor dette område er dette forbudt:

- 1) å drepe, skade eller *forstyrre* dyr,
- 2) å *ødelegge eller røve reir*, hi eller egg,
- 3) å løsne skudd.

De nærmere regler for fredningen og om felling av rovdyr som måtte vise sig

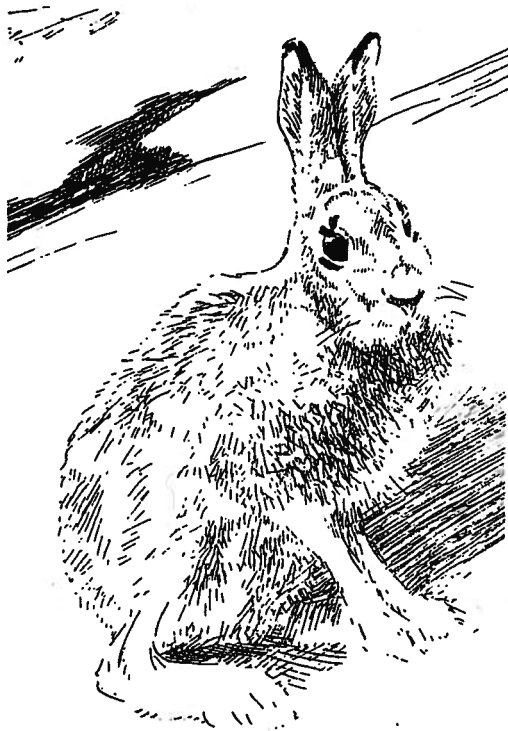

nødvendig fastsettes av Østlandske kretsforening for naturfredning i Norge i samarbeide med Oslo og Aker kommuner og Gaustad asyl og godkjennes av Kirkedepartementet.

Nils Trødal.
(sign.)

Per Vigstad.
(sign.)

Forslag til «nærmere regler» for fredningen, hvorom der senere har vært forhandlet mellom Oslo kommune, Akers kommune, Gaustad asyl og Østlandske krets av Naturfredningsforeningen, blev 24. mars 1933 sendt Kirke- og Undervisningsdepartementet. Under 20. april har departementet godkjent de nærmere regler:

- 1) *Løse hunder* (hunder som ikke følger sitt herskap), som jager eller forstyrrer dyrelivet *innbringes til Akers politi*. De kan avlives på stedet av jaktpolitiet såfremt de ikke kan innfanges.
- 2) I egglegnings- og klekningstiden for skogsfugl og mens fugle- og hareunger er ganske små (15. april—15. juli) skal *hunder føres i bånd* innen området.
- 3) *Det er forbudt å gå med skytevåben* innen området. Undtatt herfra er jaktpolitiet. Likeledes jaktberettigede i nabofelter på vei til eller fra disse felter mot fremvisning av legitimasjonskort.
- 4) Det henstilles til publikum å respektere fredningsbestemmelsene og være behjelpelig med å våke over fredningens overholdelse.
- 5) Foruten det almindelige politi er også andre gitt politimyndighet til å påse og håndheve fredningens overholdelse.
- 6) Østlandske krets av Landsforeningen for Naturfredning i Norge bemyndiges til etter samråd med vedkommende skogutvalg og vedkommende fylkeskogmester å sørge for at rovdyr som tar overhånd felles.

Plakater inneholdende kart over området med reglene m. v. til opslag og kunnngjørelse er under trykning.

SKAUGUMSÅSENS

bratte sydkrent og urden like under fjellskrenten er som bekjent av betydelig geologisk og botanisk interesse. På foranledning har derfor Østlandske krets 13. februar 1933 rettet en henstilling til ved-

kommende eiere (Hs. kgl. høihet kronprins Olav, Asker kommune, skolebestyrer Hartmann og gårdbruker Solstad) om å gi tilatelse til at et nærmere betegnet område av Skaugumsåsen naturfredes. Henvendelsen er ledsaget av uttalelser fra professor O. Høltedahl for geologiens vedkommende og dosent H. Resvoll-Holmsen for botanikkens vedkommende.

SKJELLFOREKOMSTEN I SKÅDALEN

I årene 1916—27 arbeidedes der som bekjent for å få sikret en i videnskapelig henseende meget interessant skjellbanke i Skådalen, V. Aker. Den kjente kvartærgeolog avdøde konservator P. A. Øyen, sm har gjort oppmerksom på denne forekomst, der viser at havet engang har nådd helt dit op — 220 m. o. h. —, har betegnet forekomsten som enestående i kvartærgeologisk henseende.

Eieren av vedkommende areal — ca. 12 mål — har tilbudt Østlandske krets eiendommen for en rimelig pris. Da foreningen ingen formue og intet statsbidrag har, har man henvendt sig til Oslo Sparebank om økonomisk hjelp til innkjøp av tomten.

HOVEDØYA

Med skrivelse av 10. juni 1932 har foreningen rettet en inntrengende forestilling til Forsvarsdepartementet om å frede Hovedøya som naturpark. Forestillingen ledsagedes av uttalelser fra riksantikvaren dr. Harry Fett, der så sterkt som mulig understøttet forslaget, og fra professor i botanikk J. Holmboe og dosent i botanikk

H. Resvoll-Holmsen, som begge på det varmeste anbefalte forslaget. Kommandanten på Akershus, under hvem Hovedøya sorterer, har også gitt forslaget sin anbefaling. Saken er for tiden til behandling ved Oslo kommune.

FREDNING AV FUGLELIVET LANGS VORMA

(Minne—Årnes).

I april 1932 henvendte Eidsvoll jeger- og fiskerforening og foreningen «Kjenn Ditt Land», Eidsvoll sig til Naturfredningsforeningen angående denne sak. Det opplystes at der har vært et ganske rikt fugleliv med flere arter spesielt av svømmefugl som svaner og ender i Vorma, men at disse fuglearter holder på å bli utryddet. Der har siden vært ført underhandlinger mellom de to foreninger og Naturfredningsforeningen som selvsagt er meget interessert i denne sak.

Foreningen «Kjenn Ditt Land» har innmeldt at den har nedsatt en arbeidskomité på 4 mann, hvorav 1 zoolog, for å arbeide videre med saken. Der er igangsatt arbeide med innsamling av billedstoff av dyrelivet langs Vorma, og man har henvendt sig til en rekke strandeiere, som gjennemgående har stillet sig velvillig til saken. Forhåpentlig lykkes det de to foreninger å bringe fredningen i orden til gagn og glede for bygden og landet.

En eik på *Veholt gård i Solum herred, Telemark* er naturfredet. Eiken, som står fritt på et jorde like ved gården er ca. 16 m. høi. Stammen har i en høide

av 1.3 m. en omkrets på vel 8 m. Ved roten er omkretsen 8.75 m. Fra stammen grener der ut 3 svære armer. Den kuppelformede krone er meget harmonisk vokset. Eiken er tinglest ved Gjerpen sorenskriveri 13. februar 1933.

En *ask ved Lille Castellet*, Søndre Huseby, *Vestre Aker*, er naturfredet og fredningen er tinglest ved Akers herredsting 30. september 1932. Asken som står ved Kopperudveien har i brysthøide en omkrets på ca. 3.2 m. Hovedstammen deler sig ca. 2 m. over marken i 9 store grener som symmetrisk sprer sig opover og utover og danner en praktfull krone.

En *furu ved villa Fagerhøi, Nordstrand*, er naturfredet og fredningen tinglest ved Akers herredsting 18. november 1932. Stammen deler sig ved roten i 4 tykke ar-

mer som nesten parallelt skyter høit tilværs og øverst danner en samlet vakker krone.

En *eik på Valle prestegård, Vestfold* er på Kirkedepartementets foranstaltning naturfredet. Eiken, som står fritt på et jorde er ca. 20 m. høi. Stammen har i brysthøide en omkrets på ca. 4.6 m. Kronen er harmonisk vokset.

2 *eiker på gården Jarle i Skejberg* er naturfredet og fredningen tinglest ved Idd og Marker sorenskriveri 7. juni 1932.

En *einer* på samme gård er ved samme leilighet fredet. Stammen har ved roten en omkrets på ca. 1.3 m. Ca. 2 m. fra marken deler stammen sig i flere grener som danner en samlet harmonisk vokset krone med en høide på ca. 10 m.

ÅRSMELDING FRÅ SURNADAL NATURVERN

Surnadal Naturvern hadde årsmøte i Trudvang den 10. juli 1932.

Formannen hr. Musters heldt ein tale um naturfreding. Kva vi vil og kva nytte det er i vårt arbeid.

Dertil vart det synt mange fine lysbilæte. Musters var for 1 år sidan til Grenland for å driva studier omkring og på fjellet Olympos.

Han hadde med seg frå ferdi mange fine bilæte, som no var laga um til lysbilæte og synt fram.

Lærar Ola Sylte synte og fram mange bilæte frå Nordmøre.

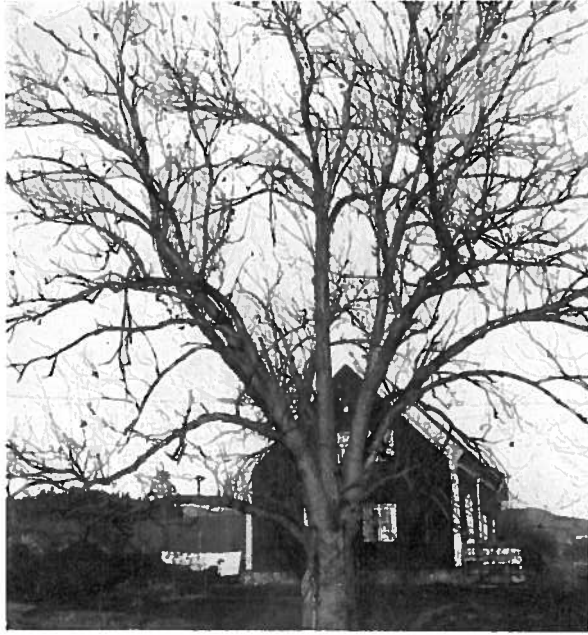
Det er lite gjort i år av oss. Det hefte som me tala um ifjor er no i trykken og vert sendt so snart råd er til alle skulebarn i Surnadal.

Styret vert som ifjor.

Surnadal den 19. desember 1932.

Med vyrdnad

Ola Sylte.

Ask ved Custellet

V'holteika

ÅRSBERETNING FRA ROGALANDS KRETS- FORENING FOR NATURFREDNING I NORGE

Som styre har i dt forløpne år fungert: L. A. R. Aadnesen, formann, Lars Storhaug, nestformann, Wilh. Motland, E. Torgersen, kasserer, I. Eide, sekretær, Askvik, første suppleant, A. Bryne, annen suppleant, A. Madsen, tredje suppleant.

Revisjonen har bestått av: Ths. Fjerme-
stad og John Dahle.

Redaksjonsutvalget har bestått av: A. Bærheim, Asche Moe og Jens Amundsen.

Agitasjonsutvalget har bestått av: E. Torgersen, Wilh. Motland og A. Madsen.

Teknisk utvalg har bestått av: I. Eide, A. Bryne og Peder Eeg.

Foreningens medlemstall er i alt 372 mot 360 ifjor. Herav 1 æresmedlem, 18 livsvarige, 8 foreninger og 345 ordinære, hvilket er en nettotilgang på 2 livsvarige, 2 foreninger og 8 ordinære medlemmer.

Styret har i det forløpne år holdt 13 møter, hvorav 1 sammen med medlemmene av de 3 utvalg.

Styret har også foretatt flere befaringer til steder, hvor der har vært tanke om å frede gjenstander. Således har styret sammen med hr. Isaksen befaret Rodamyren i Tananger og Sundemarken i Håland. Videre har styret målt op og beskrevet forskjellige gjenstander, som en hvitbøk på Sandved i Høiland, en offersten, en hustuft og 3 gravhauger i Frafjord, en minnehage på Mossige i Time.

Den 2. oktober arrangerte styret tur for foreningens medlemmer til Hovda på Randøy, i anledning av at der skulde oppsettes fredningsskilter på de i forrige årsberetning nevnte gjenstander. Der deltok 30 stykker på turen.

Av saker som har vært behandlet i året kan nevnes:

REKLAMESKILTER I NATUREN

I februar måned tilskrev styret de her-
værende avdelinger av K. N. A. og N. A. F. om de var villige til, sammen med vår forening, å søke å få fjernet de skjem-
mende reklameskilter langs landeveiene. Da vi fikk imøtekommende svar, blev de reklamerende firmaer tilskrevet med an-
modning om å ta ned skiltene, hvilket re-
sulterte i at de fleste av skiltene blev fjer-
net, men ennu er der enkelte igjen, som det nye styre bør ta sig av.

RUGEKASSER I BYENS PARKER

Det tekniske utvalg søkte på vårparten Parkstyret om tillatelse til å plasere ruge-
kasser i trærne i parken og på Bjergsted. Tillatelse erholdtes, men da Parkstyret selv hadde en del rugekasser, og da tiden var så langt fremskredet, blev man enige om at Parkvesenet innen neste vår skulde sette op sine kasser, for å få erfaring for om de tjener hensikten, før foreningen går til anskaffelse av sådanne.

TANGARHAUGFELTET

Ved kgl. resolusjon blev dødsstjernen på Rinnen fredet på vårparten og så snart fredningsskiltet ankom, fikk styret satt det på plass. Efter konferanse med museums-
direktør Petersen påtok denne sig å foreta oprydning og eventuell restaurering av stjernen.

RANDØY I FISTER

Ved kgl. resolusjon er også de i forrige årsberetning nevnte gjenstander på Hovda fredet. Som foran nevnt blev frednings-skiltene opsatt ved en tur foreningen foretok den 2 oktober. Gjenstandene er: En gammel eik, bautasten, en hustuft og 2 gravhauger.

RODAMYREN I TANANGER

Styret har fortsatt arbeidet for å få dette felt fredet. Da imidlertid den ene av grunneierne — Magnus Mæland — hverken vil selge eller leie bort sine rettigheter, har styret sett sig nødt til å gi op videre arbeide med dette felt.

FREDNING AV ENDER

I anledning en henvendelse til skogdirektøren om forbud mot jakt på ender fra motordrevne fartøier, fikk vår forening anmodning om en uttalelse. Styret fikk overmaskinist Isaksen til å utrede spørsmålet, hvilken utredning oversendtes skogdirektøren. Utredningen konkluderte med at en fredning i Norge alene vilde være av liten nytte, og anbefalte internasjonalt samarbeide, hvorfor styret henstillet til Landsforeningen å søke samarbeide med naturfredningsorganisasjonene i de forskjellige land om dette spørsmål.

SANDVED I HØYLAND

Styret mottok en henvendelse fra plante-skoleeier Peder Sandved om bistand til å

få en hvitbøk fredet. Styret foretok opmåling og fotograferte og ekspederte søknad til Kongen. Ved kgl. resolusjon av 3. november f. å. blev boken fredet og fredningskilt er opsatt. På hr. Sandveds eiendom finnes også 2 gravhauger, som styret arbeider med å få fredet.

MOLAUG I FRAFJORD

Styret fikk i høst greie på at det var fare for at 3 gravhauger og en hustuft på gården Molaug i Frafjord vilde bli rasert. To av styrets medlemmer reiste derfor innover for å fotografere og måle op gjenstandene og for å forsøke å få dem fredet. Da det her dreiet sig om oldtidsminner, henvendte styret sig til muséet efter sakkyndig bistand, og muséumsdirektør Petersen fulgte med innover for å beskrive gjenstandene og bedømme deres arkeologiske verdi. Efter konferanse med gårdens eier blev det besluttet å søke om å få hustuften og to av gravhaugene fredet.

På bruket hos Gabriel Frafjord har der tidligere stått en offersten — Franestenen — som nu ligger i veilegemet vd Storebrekken i Frafjord. Da der i bygden er opbevart adskillige sagn om denne sten, benyttet styremedlemmene anledningen til å konferere med Gabriel Frafjord, og han vilde med glede avgi fornøden grunn, så stenen kunde komme tilbake til offerstedet. Da stenen ligger i selve veilegemet, var det ikke mulig å få den opmålt, men Rogalands veivesen er tilskrevet og vil forhåpentlig stenen snart stå på sin gamle plass.

MINNEHAGEN PÅ MOSSIGE

På bruket hos S. J. Mossige i Time finnes en meget interessant minnehage, reist til minne om den nuværende eiers tippoldefar, som døde på det sted hagen er reist i 1819, av dennes sønn i ca. 1820. Hagen består av en elipseformet stensetting 9.7 × 8.3 m., innenfor finnes 15 store bjerketrær og like utenfor 3 stykker. Innenfor er også opsatt 4 stenbenker og et stensbord. I stensbordet er innhugget følgende tekst:

«Aar 1819.

Den 28 august fik
her min uforglemmelige
fader Ingebret Svendsen
sit dødsbud i sin alder
67 aar for hvis minde dette
er gjort, som er for mig
undertegnede som et dyrebart klenodie.
S. M.»

Efter en konferanse som 2 av styrets medlemmer hadde med eieren, var denne villig til å avgi fornøden grunn for å få hagen fredet. Arealet som fredes blir 110 m.², hvorved man får med 18 bjerketrær, stensettingen og stensbordet. Der er foretatt fornøden fotografering og opmåling, og tegninger og beskrivelse av anlegget er ferdige.

HØYLAND PRESTEGÅRD

På Høyland prestegård finnes forskjellige gamle trær, hvorav især tuntreet, et asketre, er meget stort og ærverdige. Det blev i sin tid plantet av sogneprest Ottesen den 1ste som reiste fra Høyland i 1791, og treet er således over 142 år gammelt. To grener blev noget skadet ved en brand i 1872. Ved en konferanse styret hadde med sognepresten til Høyland, blev man enige om at der skulde søkes til departe-

mentet for å få treet fredet. På prestegården er der også en stor gammel furu, som sognepresten ønsker å få fredet. Under styrets nærvær på prestegården var det imidlertid for mørkt til fotografering, hvorfor det nye styre må foreta denne samt beskrivelse.

VANDREBLOKKER

Styret har sendt Stavanger formannskap en henvendelse for å få bevart vandreblokkene som ligger ved klokkerboligen på Storhaug, på en holme i Mosvannet og ved Rogalandsgaten.

I april måned mottok styret fra overmaskinist Isaksen et forslag, som gikk ut på at foreningen skulde arrangere en premiekonkurranse i «Stavanger Aftenblad». Med forslaget fulgte 2 fotografier, et av de beskårede trær på Ladegård kirkegård og et av en ledningsmast som var plassert på en gravhaug. Leserne skulde anmodes om å innsende det mest karakteristiske uttrykk for disse bilder.

Da styret ikke var enig i denne form for reklame, anmodet det hr. Isaksen om å få låne billedene for å bruke dem som skrekk og advarsel på annen måte, men da hr. Isaksen forbeholdt sig å ta op saken på generalforsamlingen, fikk man ikke billedene utlånt.

På grunn av tidene har der naturligvis i året forekommet flere utmeldelser av medlemmene, men når medlemstallet allikevel er gått op, skyldes dette i første rekke agitasjonskomitéens arbeide, et arbeide som komitéen forhåpentlig vil fortsette i det nye foreningsår.

Stavanger, 13. januar 1933.

ÅRSBERETNING FRA VESTLANDSKE KRETS- FORENING FOR NATURFREDNING I NORGE

Generalforsamling blev avholdt på Bergens Museum den 26. juni 1932. Årsberetning og regnskap blev fremlagt og godkjent. De uttredende medlemmer av styre og råd samt revisoren blev alle gjenvalgt. Som formann har fungert professor *Rolf Nordhagen*, som viceformann konservator *J. Grieg*.

I årets løp er antallet av årsbetalende medlemmer steget fra 66 til 72. De livsvariges antall er uforandret (21).

Styret har med elskverdig bistand av vaktmester *Olaf Hanssen*, Oslo, fortsatt arbeidet med fredlysning av store eller merkelige trær på Vestlandet. Der er oppnådd kgl. resolusjon på de 4 siste av de i forrige årsberetning omtalte fredninger. Dessuten er der til Kirkedepartementet innsendt andragender ledsaget av eiernes erklæringer vedrørende følgende 10 fredningssaker:

1) En stor *alm* (*Ulmus montana*), tuntre på *Sæve*, gårdsnr. 20 bruksnr. 1 i *Voss* herred. Eier: *Torbjørn V. Sæve*. Treets rundmål ved roten er 3.08 m. Av store almetrær har vi meget få på Vestlandet, da de stadig amputeres til kreaturfór.

2) En stor *furu* ved «*Storhaugen*», 708 m. o. h., *Nedre Rødal*, gårdsnr. 1 bruksnr. 6 i *Nordal* herred, Møre fylke. Eier: *S. P. Rødal*. Treets rundmål ved roten er 4.8 m., dets høide 12 m.

3) En svær *barlind* (*Taxus baccata*) ved «*Storeteigen*» på gården *Osen*, gårdsnr. 89 bruksnr. 1 i *Bru* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Per Hjertenes*. Store barlinder er meget sjeldne i dette fylke.

4) En eiendommelig *lind* (*Tilia cordata*) med bleke blad, «*Bleiklindi*», på

gården *Hatle-Styve*, gårdsnr. 2 bruksnr. 58 i *Aurland* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Olav Hatlelid Styve*. Denne eiendommelige mutasjon av lind finnes omtalt allerede i litteraturen fra forrige århundre og blev gjenopdaget ifjor. Stor sjeldenhet.

5) En svær *eik* (*Quercus pedunculata*) på gården *Håland*, gårdsnr. 51 bruksnr. 1 i *Kyrkjebø* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Olaf Håland*. Treet er 2.5 m. rundt stammen og usedvanlig vakkert. Det trues av et veianlegg, og eieren er redd for at det vil bli stygt behandlet hvis det ikke fredes.

6) En praktfull *eik* (*Quercus pedunculata*), tuntre på *Rød, Uskedal*, gårdsnr. 121 bruksnr. 1 i *Kvinnherad* herred, Hordaland fylke. Eier: *Brigt H. Rød*.

7) Et interessant eksemplar av *barlind* (*Taxus baccata*) i Mordalslien, *Mordal*, gårdsnr. 24 bruksnr. 2, *Nordaukera* herred, Møre fylke. Eier: *Peder S. Mordal*.

Barlinden er her ved sin nordvestligste vekstgrense i landet, og fredlysningen anbefales varmt av fylksskogmester *Falk*, Molde. Det står i en tømmerkog og kan lett skades av uvettige folk.

8) En svær *ener* (*Juniperus communis*) i «*Vetleli*» på gården *Nese*, gårdsnr. 64 bruksnr. 1 i *Vik* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Jon B. Nese*. Treet er over 10 m. høit og viser et rundmål ved roten på 1.31 m.

9) Et svært *epletre*, «*Storapallen*», tuntre på *Nese*, gårdsnr. 65 bruksnr. 12 i *Vik* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Erling Nese*. Treet viser et rundmål ved

roten på 2.7 m., høiere oppe 3.25 m. og er 10.5 m. høit. Ganske enestående.

10) En kjempestor *asp*, «Stor-Ospi» (*Populus tremula*) på skogteigen «Løype», gården *Hanekam*, gårdsnr. 72 bruksnr. 2 i *Vik* herred, Sogn og Fjordane fylke. Eier: *Johannes Nes*. Treet viser ved roten et rundmål på 4.7 m. og i 1 m. høide 3.20 m., altså meget sjeldne dimensjoner. Det er 16 m. høit.

I beretningsåret har foreningen utsendt 18 fredningsskilter til opsetning på fredlyste naturminner samt ført en ganske omfattende korrespondanse med folk i distriktene. Antallet av fredede trær er steget til ca. 80. Arbeidet vil bli fortsatt for full kraft i det kommende år.

Rolf Nordhagen.

Livsforsikring

Norges eldste livsforsikringsselskap

Karl Johansgt. 16. **Gjenfidiqe.**

Glem ikke

Illustrert

Familieblad

ukens glede for voksne og barn.
I hver uke ny serie av Nils og Blåmann.

**VI HAR ALLE NYHETER
I FAGET -**

VI UTFØRER ALT I
REPRODUKTIONER
KLICHEER, MATRICER
STEREOTYPIER, GALVANOS

WILH. SCHEEL & CO

ARBINSGT. 1. — TELF. 43522-43719

NORGES STATSBANERS REISEKONTOR:

- OSLO:** Statsbanenes Reisekontor og Sovevogncentral, Østbanestasjonen. Telefon: Central 27160. Telegr.adr. «Reisekontoret, Oslo»
- TRONDHEIM:** Statsbanenes Reisekontor, Trondheim stasjon. Telefon: 3975 og 220. Telegr.adr. «Reisekontoret, Trondheim».
- BERGEN:** Statsbanenes Reisekontor, Bergen stasjon. Telefon: 0768 og 5150. Telegr.adr. «Reisekontoret, Bergen».
- BERLIN:** Amtliches Reisebüro für Norwegen, Unter den Linden 32.
- LONDON:** Norwegian State Railways, Travel Bureau, 21—24 Cockspur Street.
- NEW YORK:** Norwegian Government Railways, 342 Madison Avenue.

UTGITT AV LANDSFORENINGEN
FOR NATURFREDNINGEN I NORGE
APRIL 1933

Trykt hos Fabritius & Sønner, Oslo